

Relacja z rekonesansu badawczego

Ostatki na Kujawach - chodzenie z „Koz?”. Relacja z rekonesansu badawczego

W ostatni dzień karnawału, 1 marca 2022 r. odbył się rekonesans badawczy w okolicach Brzeźcia Kujawskiego i Lubrańca. Udział w nim wzięli: badaczki z Białorusi - dr Alena Leshkevich (stypendystka Programu Lane'a Kirklanda) i Tatsiana Marmysh (członkini białoruskiej Fundacji „Dziedzictwo kulturowe i nowoczesność”) oraz Rafał Miśta (doktorant ISS UW) i dr [Katarzyna Waszczyńska](#) [1] (IEiAK UW).

Wyjazd stanowił jeden z etapów przygotowań do wspólnego polsko-białoruskiego projektu badawczego grup zapustnych, który będzie realizowany w IEiAK w roku akad. 2022/2023.

Zapraszamy do przeczytania krótkiej relacji oraz obejrzenia dokumentacji fotograficznej.

Useful information **Date of publication:** 09-03-2022

Fot. A. Leshkevich

Ostatki na Kujawach

W ostatni dzień karnawału, 1 marca 2022 r. przeprowadziliśmy rekonesans badawczy w okolicach Brzeźcia Kujawskiego i Lubrańca. Obserwowaliśmy grupy przebierańców zapustnych, które „chodziły z kozą”.

Nasz zespół badawczy miał charakter polsko-białoruski. W wyjeździe uczestniczyli: dr [Katarzyna Waszczyńska](#) [1] (IEiAK), badaczki z Białorusi dr Alena Leshkevich i Tatsiana Marmysh, a także doktorant Instytutu Studiów Społecznych UW, Rafał Miśta. Naszą doradczynią w terenie była pani Krystyna Pawłowska, etnografka związana z Muzeum Etnograficznym we Wrocławiu, która podpowiedziała miejscowości, w których należy szukać przebierańców.

Nasze działania wyglądały następująco: przyjeżdżaliśmy do wsi lub miasteczka i szukaliśmy orszaku. Jeżeli nie było go widać od razu, pytaliśmy w sklepie, domu kultury, albo w urzędzie gminy „dokąd poszła wasza koza?”. „Kozą” nazywano całą grupę, jak i pojedynczego przebraniec występującego w tej roli. Orszaki przemieszczały się po swoim miasteczku pieszo (Lubraniec) lub jeździły po swojej i innych wsiach w przyczepie traktora. I traktory, i przyczepy były barwnie ozdobione wstążkami, kolorowym papierem, zabawkami, balonikami i napisami. Do

wi?kszo?ci ci?gników z przodu przywi?zany by? zabawkowy mi?. Grup? z Kruszyna wozi? dodatkowo samochód ozdobiony jako pojazd pary m?odej. Przebrani za pana m?odego i pann? m?od? byli w?ród niemal ka?dego obserwowanego orszaku.

W ci?gu dnia widzieli?my 8 grup przebiera?ców. Dwie z nich spotkali?my w Kruszyńce (w drugiej grupie najwi?cej osób by?o z Kruszyna, jednak, aby si? wyróżni?, na traktorze, który ich wióz?, napisali „Kruszynek” – wie? w pobli?u Kruszyna). Dwie grupy by?y z Lubra?ca – jedna z?o?ona by?a z doros?ych a druga - dzieci. Ponadto, w tej samej miejscowo?ci, spotkali?my „Koz?” z Sarnowa i z Kazania. O 15.00 w Lubra?cu by? zaplanowany przebieg grup zapustnych, nie mieli?my jednak czasu, aby go odwiedzi?. Przyjedziemy za rok.

W drodze, niedaleko wsi Zg?owi?czka, widzieli?my „Koz?” z Otmianowa, a w Topólce – z Paniewa. Oprócz pary m?odej wi?kszo?? zespo?ów posiada?a koz?, bociana, nied?wiedzia, je?d?ca na koniu, ?mier?, diab?a. Czasami role dublowa?y si?: w jednym zespole mog?y by? po dwie kozy, dwa nied?wiedzie, konie, bociany. By? te? ?yd, kominiarz, policjant drogowy, cyganka, wi?zie? i inne postaci. W ka?dej grupie byli te? muzykanci, graj?cy przewa?nie na akordeonach i b?bnach. W Kruszyńce by? saksofon, a kozie z Paniewa towarzyszy?a orkiestra d?ta. Brzmia?y piosenki biesiadne i discopolowe oraz kibicowska przy?piewka „Ole, ole, ole, ole!” S?yszeli?my równie? „Hej, soko?y” i „Bella, ciao”.

Widz?c przebiera?ców wysiadali?my z samochodu i przez jaki? czas chodzili?my z nimi ko?duj?c od domu do domu, albo budynków u?yteczno?ci publicznej: urz?du, sklepu, banku (tak by?o cho?by w Lubra?cu). W czasie ko?dowania wszyscy przebiera?cy skakali, ?piewali piosenki lub przy?piewki. Pan m?ody ta?czy? w parze z pann? m?od?. Gospodarzy (i nas równie?) zapraszano do ta?ca. Przebiera?com dawano s?odycze, pieni?dze. W Kruszyńce pude?ko na datki z napisem „Na miodek” nosi? mi?, a ?yd chodzi? z waliz? z napisem „Kasa”. W Lubra?cu policjant drogowy zbiera? pieni?dze od kierowców na skrzy?owaniu (na wzór myta) do czapki.

Warto doda?, ?e w ko?cu 2020 r. „chodzenie z koz?” na Kujawach zosta?o wpisane na Krajow? List? Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego.

Alena Leshkevich

Source URL: <https://etnologia.uw.edu.pl/en/node/6351>

Links

[1] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/ludzie/pracownicy/katarzyna-waszczyńska>